

มาตรการการจัดเก็บภาษีปัญญาประดิษฐ์สำหรับประเทศไทย

Proposed Artificial Intelligence Taxation for Thailand

สุวนันท์ พรหมบ้านสัง (Suwanun Prombansung)¹ ศิริยุญา ดุสิตนานนท์ (Sirinya Dusitnanond)²

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าอิสระนี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อศึกษาความเป็นไปได้ในมาตรการการจัดเก็บภาษีปัญญาประดิษฐ์สำหรับประเทศไทย (2) เพื่อเกี่ยวกับขอบเขต คำจำกัดความของคำว่าปัญญาประดิษฐ์การสร้างสถานะบุคคลทางภาษีใหม่ (3) เพื่อศึกษาหลักเกณฑ์ กฎระเบียบ ข้อบังคับกฎหมายทางภาษีตามประมวลรัษฎากรของประเทศไทยและการมีสถานะเป็นสภาพบุคคลตามกฎหมาย (4) เพื่อศึกษาข้อดีและข้อเสียในการให้สถานะทางกฎหมายแก่ปัญญาประดิษฐ์ตามรายงานผลกระทบและข้อเรียกร้องของรัฐสภายุโรปให้ปัญญาประดิษฐ์มีสถานะบุคคลอิเล็กทรอนิกส์เพื่อให้เกิดสิทธิและหน้าที่ที่กฎหมายบัญญัติรับรองเช่นเดียวกับบุคคลธรรมดาและนิติบุคคล ตลอดจนศึกษาคำจำกัดความปัญญาประดิษฐ์ของสหรัฐอเมริกาและยุทธศาสตร์การพัฒนาและวิจัยปัญญาประดิษฐ์จากการศึกษาพบว่าปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการจัดเก็บภาษีปัญญาประดิษฐ์จำเป็นต้องสร้างขอบเขต คำจำกัดความ และให้สถานะบุคคลอิเล็กทรอนิกส์ เพื่อจัดเก็บภาษีปัญญาประดิษฐ์ตามสิทธิและหน้าที่ที่กฎหมายกำหนด จากการศึกษา ค้นคว้าอิสระครั้งนี้ผู้วิจัยเห็นควรร่างพระราชบัญญัติปัญญาประดิษฐ์เพื่อสร้างคำจำกัดความของปัญญาประดิษฐ์ และสร้างสถานะบุคคลตามกฎหมายเพื่อรับรองสถานะปัญญาประดิษฐ์ ตลอดจนแก้ไขเพิ่มเติมประมวลรัษฎากรในเรื่องของผู้มีหน้าที่เสียภาษีและกฎหมายอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

คำสำคัญ ปัญญาประดิษฐ์ สถานะบุคคล ภาษี

¹ นักศึกษาหลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชากฎหมายตลาดทุน การเงินและภาษี คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย sp.mi55.suwanun@gmail.com

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ผู้อำนวยการหลักสูตรคณะนิติศาสตร์ สาขา กฎหมายตลาดทุน การเงินและภาษี มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย dsirinya@gmail.com

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 9

The 9th STOU National Research Conference

Abstract

This independent study aims at studying the possibility to implement taxation on Artificial Intelligence (AI) in Thailand. After considering the rules, regulations and tax laws under the Revenue Code of Thailand, this study found that AI should have legal status for tax purposes to study. Moreover, this study considers the advantages and disadvantages of legal status of AI. The concept of the legal status of AI proposed by the European Parliament is used in this study to provide AI a legal rights and duties as of natural persons and juristic persons. Furthermore, the definition of AI by the US congress and the European Strategic Research and Development of Artificial Intelligence found that in order to charge tax on AI, is necessary to create legal electronic personal status for AI. Based on this independent study, the researcher suggests the establishment of AI's legal status which should be defined under specific Act regarding AI. Then the Revenue Code and other relevant laws should be amended to cover AI's duty to pay tax.

Keywords: Artificial Intelligence, Legal status, Tax

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 9

The 9th STOU National Research Conference

บทนำ

บทความนี้กล่าวถึงปัญญาประดิษฐ์ หรือ Artificial Intelligence (AI) ที่ปัจจุบันกลายเป็นประเด็นสำคัญระดับโลก เพราะ AI ถูกใช้ในชีวิตประจำวันในอาชีพการงานต่างๆ ด้านหนึ่งการพัฒนานี้อาจเป็นเชิงบวกเพราะ AI สามารถทำงานที่ยุ่งยากซ้ำๆ หรือแม้แต่งานที่อันตราย เช่น การทำความสะอาดพื้นที่ปนเปื้อนฝุ่นที่อันตรายต่อสุขภาพ การใช้โดรน (Drone) ในภาคการเกษตรเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต ลดต้นทุนการผลิต ประหยัดเวลาและแรงงานคนโดยสามารถพ่นยาฆ่าแมลงหรือปุ๋ยที่มีประสิทธิภาพได้ในทางกลับกัน AI รุ่นใหม่ในตอนนี้ไม่เหมือนหุ่นยนต์เมื่อก่อนที่ไม่มีระบบเรียนรู้คิดวิเคราะห์เองได้ เช่น Internet of Things” (IoT) ซึ่งเป็นสมองกลฝังตัวในอุปกรณ์ต่างๆรวมทั้งในหุ่นยนต์ หรืออาจเป็นการนำเซ็นเซอร์ขนาดเล็กมาติดไว้ที่ผิวหนังหรือการนำเทคโนโลยีมาอยู่ในรูปอุปกรณ์ที่ใช้กับชีวิตประจำวัน (Wearable devices) เช่น นาฬิกาเพื่อคอยตรวจสุขภาพ อุณหภูมิของร่างกาย ความชื้น เครื่องมือวัดการนอนหลับ วัดความดันเลือด หรือตรวจวัดการทำงานของหัวใจ นี่ก็ AI นอกจากนี้ยังมีทักษะการทำงานที่ซับซ้อนและยังมีทักษะทางเทคนิคในการเรียนรู้และพัฒนาความสามารถได้โดยไม่จำกัดทำให้ AI กำลังเข้ามาแทนที่แรงงานมนุษย์ไม่เพียงแต่ในภาคอุตสาหกรรม โรงงาน โซ่อุปทาน (Supply Chain) งานทำความสะอาด การผลิต การบริหาร และด้านอื่นๆที่มีทักษะต่ำและสูงหลากหลายอาชีพ เช่น ทหาร นักข่าว คนขับรถ แพทย์ พยาบาล รวมทั้งอาชีพนายความในต่างประเทศ ตัวอย่าง ROSS เป็นหุ่นยนต์นายความมีความสามารถการวิเคราะห์เอกสารหลายพันรายการในระยะเวลาที่จำกัดและยังเป็นผู้ช่วยนายความให้คำปรึกษาด้านกฎหมายต่างๆแทนนายความมนุษย์โดยเฉพาะกับกรณีที่เกี่ยวข้องกับการประกอบธุรกิจอย่างการล้มละลายและการฟื้นฟูกิจการที่ต้องการทักษะในการวิเคราะห์ตัวเลขความเป็นไปได้ที่แม่นยำผู้ที่ขอคำปรึกษาจะสามารถพูดคุยหรือถามคำถามกับ ROSS เหมือนพูดคุยกับนักกฎหมายที่เป็นมนุษย์จริงๆอย่างสิ้นเชิงเนื่องจาก ROSS นั้นมีระบบการประมวลผลภาษาธรรมชาติ (Natural Language Processing) และสามารถค้นหาคำตอบจากฐานข้อมูลกฎหมายและหาความเชื่อมโยงกับพยานหลักฐานในคดีเพื่อเลือกคำตอบที่มีความเกี่ยวข้องและความน่าจะเป็นสูงที่สุดให้กับผู้ใช้งานได้อย่างแม่นยำ ดังนั้น AI อาจเข้ามาแทนที่นายความมนุษย์หลายพันคนในอนาคตและนี่เป็นเพียงตัวอย่างถึงผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากการพัฒนา AI ไม่มีขีดจำกัดสิ่งนี้จะไม่เพิ่มเพียงอุปสรรคในการทำงานของมนุษย์ยังรวมถึงปัญหาด้านเศรษฐกิจ สังคม กฎหมายและโดยเฉพาะอย่างยิ่งการจ้างงานเนื่องจาก AI กำลังเข้ามาแทนแรงงานมนุษย์มากขึ้นเรื่อยๆ และยังมีประสิทธิภาพ ประเด็นข้อกฎหมายเกี่ยวกับการให้ปัญญาประดิษฐ์ (AI) มีสถานะบุคคลตามกฎหมายรูปแบบใหม่เริ่มปรากฏขึ้นเมื่อวันที่ 31 พฤษภาคม พ.ศ. 2559 คณะกรรมการด้านกฎหมายของสหภาพยุโรปเผยแพร่ร่างรายงานแก้ปัญหาล่าสุดที่เชื่อมโยงกับความสัมพันธ์ของการใช้ AI ที่เพิ่มขึ้นในทุกด้านของสังคมสมัยใหม่ในการผลิต การค้า การขนส่ง การรักษาพยาบาล การศึกษาและการเกษตรกรรมที่รายงานชัดเจนว่าการพัฒนาในลักษณะพึ่งพาตนเองความรู้ความเข้าใจของ AI ทำให้ AI มีปฏิสัมพันธ์ต่อสภาพแวดล้อมและสามารถปรับเปลี่ยนได้อย่างมีนัยสำคัญโดยรายงานดังกล่าวได้รับการยอมรับจากรัฐสภาสหภาพยุโรปเมื่อวันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2560 ในความเปลี่ยนแปลงที่สำคัญของระบบกฎหมายในปัจจุบันอาจพิจารณาให้ AI มีสถานะเป็นบุคคลอิเล็กทรอนิกส์และความเป็นไปได้ที่จะต้องรับผิดชอบต่อการกระทำที่ไม่ได้กล่าวถึงแง่มุมที่เกี่ยวข้องกับความเป็นส่วนตัว ทर्फยสินทางปัญญาหรือกฎหมายอาญาแต่แนวคิดนี้ยังถูกถกเถียงกันอยู่โดยนักวิจารณ์มีแนวโน้มที่สนับสนุนแนวคิดของการยอมรับให้ AI มีสถานะบุคคลตามกฎหมายในขณะที่คนอื่นๆยังมีความเชื่อว่าสิ่งนี้ยังไม่จำเป็นแต่อย่างไรก็ตามขณะนี้นานาชาติประเทศรวมถึงประเทศไทยเองก็ยังไม่มีการกฎหมายจัดเก็บภาษี AI ดังนั้นมาตรการการจัดเก็บภาษี AI นี้สามารถพิจารณาจากผลกระทบทางตรงและทางอ้อมของ AI ต่อการจ้างงานเนื่องจากประการแรก AI สามารถทำงานได้ในระยะยาวทำงานได้ติดต่อกันเป็นเวลานานและ AI ทำงานแทนที่กันได้ในงานของมนุษย์ ดังนั้นจึงมี

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 9

The 9th STOU National Research Conference

ผลกระทบอย่างมากต่อการจ้างงานซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อสำคัญในการจัดเก็บภาษีอันเนื่องมาจากการสูญเสียรายได้โดยเฉพาะเงินเดือน ประการที่สอง ในขณะที่ความจำเป็นความต้องการในแหล่งเงินได้เพิ่มเติมของรัฐเพื่อรองรับจำนวนผู้ว่างงานที่เพิ่มขึ้นทั้งรัฐอาจสูญเสียรายได้จากการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ตัวอย่างโดยทั่วไปหากบุคคลมีเงินได้สุทธิ 300,000 บาทแรกมีหน้าที่เสียภาษีในอัตราร้อยละ 5 เงินได้สุทธิที่เกิน 5,000,000 บาท เสียภาษีในอัตราร้อยละ 35 ดังนั้นหากแหล่งเงินได้ส่วนนี้หายไปรัฐย่อมสูญเสียรายได้มหาศาล เช่น บริษัท ก. มีพนักงานมนุษย์เงินเดือน 500 คนทุกเดือนพนักงานเหล่านี้หากมีรายได้ 300,000 บาทแรกมีหน้าที่จ่ายภาษีทั้งอาจมีการหัก ณ ที่จ่ายทุกๆปีโดยการเสียภาษีจากเงินเดือนแต่ในอนาคตหากบริษัท ก. นำ AI เข้ามาทำงานในบริษัทแทนพนักงาน 250 คน ทำให้บริษัทมีพนักงานลดลงเหลือ 250 คน หมายความว่า ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดหายไป แต่อย่างไรก็ตามประเทศไทยเป็นประเทศเศรษฐกิจที่มีการแข่งขันระหว่างประเทศย่อมหลีกเลี่ยงไม่ได้ที่อุตสาหกรรมทั้งขนาดใหญ่และขนาดเล็กจำเป็นต้องใช้แรงงาน AI เพื่อให้ธุรกิจดำเนินต่อไปได้โดยไม่สะดุดและแข่งขันกับนานาประเทศได้เพื่อให้สอดคล้องกับบริบทของเศรษฐกิจและสังคมโลกสมัยใหม่ การพัฒนา AI ได้รับการสนับสนุนจากนวัตกรรมที่ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพของการทำงานทั่วโลกเมื่อ AI เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาในอุตสาหกรรมรัฐจำเป็นต้องมีกรอบขอบเขต กฎเกณฑ์ หรือกฎหมายเพื่อควบคุมดูแล AI เหล่านี้โดยอาจใช้มาตรการทางภาษีตามกฎหมายในการแก้ปัญหาเพื่อสร้างแหล่งรายได้ใหม่ทดแทนรายได้ที่อาจสูญเสียไปที่เป็นธรรมและโปร่งใสตามหลักเกณฑ์ภาษีที่ดี

วิจัยฉบับนี้ศึกษาความเป็นไปได้ในมาตรการการจัดเก็บภาษี AI จากมุมมองของกฎหมายสากลโดยจะพิจารณาในประเด็นแรกคำจำกัดความของคำว่าปัญญาประดิษฐ์ (AI) ที่ใช้งานได้จริงในทางปฏิบัติ ประเด็นที่สองการสร้างสถานะบุคคลทางภาษีใหม่ที่เป็นธรรมจากมุมมองเศรษฐกิจและสิทธิพื้นฐานตามรัฐธรรมนูญของกฎหมายและวิเคราะห์จากกฎหมายภาษีของไทยที่มีอยู่เดิม เมื่อประเทศมีรายได้หลักมาจากภาษีของประชาชนแต่หากประชาชนที่เคยต้องเสียภาษีลดลงเพราะมี AI เข้ามาทำงานแทนมนุษย์ ในแนวคิดที่ว่ามนุษย์เมื่อมีรายได้ย่อมมีหน้าที่เสียภาษีให้แก่รัฐ ดังนั้นการที่ปัญญาประดิษฐ์เข้ามาทำงานแทนมนุษย์และสร้างรายได้ก็ควรมีหน้าที่เสียภาษีตามกฎหมายเพราะผลกระทบดังกล่าวอาจนำไปสู่การขาดดุลของรัฐและอาจทำให้ระบบเศรษฐกิจภายในประเทศสะดุดถดถอยตามมา

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาหลักเกณฑ์ กฎระเบียบ ข้อบังคับกฎหมายภาษีตามประมวลรัษฎากรของประเทศไทยและการมีสถานะเป็นสภาพบุคคลตามกฎหมายในปัจจุบัน
2. เพื่อศึกษาขอบเขต คำจำกัดความปัญญาประดิษฐ์ (AI) ยุโรปและสหรัฐอเมริกา
3. เพื่อศึกษาข้อดี ข้อเสีย การให้สถานะทางกฎหมายปัญญาประดิษฐ์ (AI)
4. เพื่อศึกษาแนวทางต่างประเทศของสหภาพยุโรปในรายงานผลกระทบของ AI ในประเด็นสถานะบุคคลอิเล็กทรอนิกส์
5. เพื่อหาข้อสรุปและข้อเสนอแนะตามปัญหา

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 9

The 9th STOU National Research Conference

ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษาค้นคว้าอิสระครั้งนี้เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ในลักษณะการศึกษาทางเอกสาร (Documentary Research) เป็นสำคัญโดยผู้วิจัยศึกษาค้นคว้าข้อมูลเอกสารจากอินเทอร์เน็ต ตำรา บทความ ตัวบทกฎหมาย ประมวลรัษฎากร ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับปัญหาประติษฐ์ การให้สถานะบุคคลตามกฎหมายไทยและเอกสารอื่นๆทั้งการสัมภาษณ์ ผู้ทรงคุณวุฒิที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยเพื่อนำมาประกอบการศึกษาและหาข้อสรุปที่ชัดเจนอันนำมาซึ่งประโยชน์แก่งานวิจัยมากที่สุด ในการสัมภาษณ์ผู้ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญด้าน AI และภาษีสองท่าน ซึ่งมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการวิจัยครั้งนี้จากคำถามที่ว่า (1) ท่านเห็นด้วยหรือไม่ที่จะจัดเก็บภาษี AI (2) ปัญหาที่อาจเกิดขึ้นถ้าจัดเก็บภาษี AI (3) ภาครัฐและกฎหมายพร้อมหรือไม่ที่จะจัดเก็บภาษี ซึ่งมีความเห็นจากการสัมภาษณ์ ดังนี้

ท่านแรก นักวิชาการภาษีชำนาญการพิเศษ ให้ความเห็นว่า การจัดเก็บภาษีเงินได้ของไทย มีหลักจัดเก็บคือเก็บจากผู้มีเงินได้ซึ่งปัจจุบัน ผู้มีเงินได้ในไทย ก็คือ บุคคลธรรมดา นิติบุคคล กิจการร่วมค้า เป็นต้น แต่ AI ซึ่งไม่มีสภาพเป็นบุคคลหรือหน่วยภาษีใดจึงยังไม่มีสภาพเป็นผู้มีเงินได้ แต่ถ้าจะบอกว่า AI ก่อให้เกิดรายได้จะเก็บภาษีอย่างไร ก็ต้องถามกลับว่า AI นั้นๆ อยู่ภายใต้การควบคุม หรือไม่อิสระจากใคร เช่น เป็น AI ของบริษัทผลิตรถยนต์ออกไปซ่อมรถยนต์ให้กับลูกค้า รายได้ส่วนนี้ก็ต้องเป็นรายได้ของบริษัทที่กำกับ AI และปัจจุบันยังไม่มีหน่วยภาษีที่เป็น AI ทั้งกฎหมายการจัดเก็บภาษีของไทยยังไม่ถึงการจัดเก็บภาษีจากหน่วย AI ความเป็นไปได้ในการจัดเก็บภาษีจาก AI การจัดเก็บภาษีจาก AI ในปัจจุบัน ยังไปไม่ถึง เนื่องจาก AI ที่มีความเป็นอิสระ ก่อให้เกิดรายได้โดยปราศจากการควบคุมของมนุษย์ยังไม่มีให้เห็นอย่างชัดเจน ทั้งในภาคอุตสาหกรรม หรือการแพทย์ การจัดเก็บภาษีจากหน่วยดังกล่าวจึงยังไม่มีและประเทศไทยจัดเก็บภาษีเงินได้จากแหล่งเงินได้ของผู้มีเงินได้ ซึ่ง AI ยังไม่มีสภาพเป็นผู้มีเงินได้ แต่หาก AI ของหน่วยภาษีใดก่อให้เกิดรายได้และไม่ได้รับยกเว้น หน่วยภาษีเจ้าของ AI จะถือว่าเป็นผู้มีเงินได้แทนท่านที่สอง เจ้าหน้าที่กรมสรรพากรนักตรวจสอบภาษีชำนาญการ ให้ความเห็นว่า ตามที่ผู้วิจัยได้สอบถามจากคำถามข้อแรกในแง่ของการนำไปใช้จริงยังเป็นภาพที่ไกลมากส่วนอนาคตก็อาจจะเป็นไปได้ แต่ ณ ปัจจุบันเทคโนโลยีของไทยยังเป็นไปได้ยาก คือ AI ที่นำมาใช้ในธุรกิจมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1(ลดต้นทุน)2(เพื่อความแม่นยำ)3(เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของผลิตภัณฑ์ในแง่ของนิติบุคคลถ้านิติบุคคลลดต้นทุนได้นิติบุคคลนั้นก็ต้องเสียภาษีนิติบุคคลเพิ่มขึ้นเพราะผลกำไรที่เพิ่มขึ้นจากการนำ AI มาใช้ AI ถูกนำมาใช้เพื่ออำนวยความสะดวกในการจัดเก็บภาษี คือ ภาษีที่จัดเก็บได้เพิ่มขึ้นนั้นไม่ได้เพิ่มขึ้นโดยตรงจากตัว AI แต่เพิ่มทางอ้อมในรูปแบบการลดต้นทุนและบริษัทมีกำไรมากขึ้นอีกทั้งการส่งเสริมการนำ AI มาใช้ก็เป็นการดึงดูดนักลงทุนจากต่างประเทศ อย่างเช่น ประเทศญี่ปุ่นหรือบริษัทใหญ่ๆให้เข้ามาลงทุนจากตรงนี้ก็ทำให้คนเสียภาษีในไทยเพิ่มขึ้นเป็นการเพิ่มขึ้นของภาษีจากการส่งเสริมการนำ AI มาใช้ในประเทศ หรือ ในแง่ของกรมสรรพากรที่นำ AI มาใช้ก็จะได้ฐานข้อมูลของคนที่อยู่นอกระบบให้เข้ามาอยู่ในระบบทำให้มีผู้เสียภาษีเพิ่มขึ้นและจัดเก็บภาษีได้มากขึ้น เช่น คนทำงานซึ่งจากเดิมอาจจะจัดเก็บภาษีได้ร้อยละ 50 แต่หากนำ AI มาใช้อาจจัดภาษีได้เพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 80 เพราะนำบุคคลที่อยู่นอกระบบให้เข้ามาอยู่ในระบบ แต่ถ้าในแง่ขององค์กรที่อยู่ในระบบอยู่แล้วก็จะได้ประโยชน์จากการลดต้นทุน กำไรเพิ่มขึ้นก็เสียภาษีเพิ่มขึ้นตามผลกำไรที่ได้ ส่วนคำถามที่สองปัญหาที่อาจเกิดขึ้น คือจากวัตถุประสงค์การนำ AI มาใช้เพื่อลดต้นทุนหากมีการจัดเก็บภาษีก็อาจผิดกับวัตถุประสงค์ที่นำ AI มาใช้และเป็นภาระของผู้ครอบครอง นิติบุคคลและไม่ส่งเสริมการลงทุนที่ต่างชาตินจะเข้ามาลงทุนซึ่งขัดแย้งกับเจตนาหลักของการนำ AI มาใช้ในประเทศ และคำถามสุดท้ายกฎหมาย ณ ตอนนี้อยู่ในระหว่างต้องแก้กฎหมายก่อนเพราะตามคำนิยามของบุคคลที่ต้องเสียภาษีมีแค่บุคคลธรรมดาและนิติบุคคลแต่ยังเห็นว่า AI ยังมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการลงทุน ลดต้นทุนบริษัท และประโยชน์อื่นที่เอื้อประโยชน์แก่ธุรกิจ ดังนั้นตอนนี้

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 9

The 9th STOU National Research Conference

สรรพากรยังไม่มียกยบายใดที่จะจัดเก็บภาษีได้เพราะเห็นว่าอาจขัดแย้งต่อวัตถุประสงค์หลักของการนำ AI มาใช้แต่อนาคตหากจะเปลี่ยนแปลงไปต้องดูข้อดี ข้อเสียและการเปลี่ยนแปลงไปของผู้ประกอบการเพื่อพิจารณาให้สถานะตามกฎหมายหรือแก้กฎหมายต่อไป

ท่านสุดท้ายคือ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ประพันธ์พงษ์ ชำอ่อน ได้ให้ความเห็นว่า ข้อแรก ณ ปัจจุบันนี้ยังไม่เห็นด้วยเพราะอยากให้ธุรกิจ AI ออกมาเป็นประโยชน์ก่อนตอนนี้ก็ยังไม่รู้จะเก็บภาษีกับใครจะเก็บกับบริษัทที่ผลิต หรือบริษัทที่พัฒนาและในอนาคตถ้าเป็นรูปเป็นร่างได้จริงรู้ว่าจะเก็บภาษีกับใครแล้วค่อยเก็บภาษี ปัญหาที่อาจเกิดขึ้นคือถ้าเก็บภาษีก็คจะเป็นการขัดขวางนวัตกรรมที่อาจเกิดขึ้นมาใหม่และกฎหมายตอนนี้ยังไม่พร้อมเพราะความคลุมเครือเรื่องคนที่จะต้องจ่ายภาษีคือใครตามข้อแรก

ผลการวิจัย

จากการศึกษาตั้งแต่บทที่ 1 ตลอดจนบทสุดท้ายในมาตรการจัดเก็บภาษีปัญญาประดิษฐ์สำหรับประเทศไทยโดยวิจัยฉบับนี้มุ่งเน้นศึกษาในประเด็นแรกคำจำกัดความของคำว่าปัญญาประดิษฐ์ (AI) ของสหรัฐอเมริกาและยุโรปที่ใช้งานได้จริงในทางปฏิบัติ ประเด็นที่สองการสร้างสถานะบุคคลทางภาษีใหม่ที่เป็นธรรมจากมุมมองเศรษฐกิจและสิทธิพื้นฐานตามรัฐธรรมนูญของกฎหมายและวิเคราะห์จากกฎหมายภาษีของไทยที่มีอยู่เดิมในหลักพื้นฐานของการเสียภาษีประกอบยุทธศาสตร์การวิจัยและพัฒนาปัญญาประดิษฐ์แห่งชาติของประเทศไทยและรายงานผลกระทบของสหภาพยุโรปในแนวคิดการกำหนดสถานะทางกฎหมายให้ปัญญาประดิษฐ์มีสภาพบุคคลอิเล็กทรอนิกส์โดยวัตถุประสงค์ ประเด็นที่สามเพื่อศึกษาสถานะทางกฎหมายของปัญญาประดิษฐ์ ขอบเขต คำจำกัดความปัญญาประดิษฐ์ ประเด็นสุดท้ายเพื่อศึกษาข้อดี ข้อเสียในการใช้ปัญญาประดิษฐ์ในอุตสาหกรรมและผลกระทบต่อการจ้างงาน หลักเกณฑ์ กฎระเบียบ ข้อบังคับกฎหมายทางภาษีตามประมวลรัษฎากรของประเทศไทย ซึ่งมีข้อสรุปตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ดังนี้

1. ประเด็นเรื่องคำจำกัดความของปัญญาประดิษฐ์ ในประเด็นนี้ยังยากในการที่จะจัดหมวดหมู่ ประเภทของปัญญาประดิษฐ์เพราะหากคำจำกัดความไม่ชัดเจนอาจก่อให้เกิดความเข้าใจผิดและอาจทำให้ปัญญาประดิษฐ์บางตัวที่เข้ามาทำงานแทนมนุษย์ได้แต่ไม่เข้าค่านิยามได้ แต่ก็มิใช่ว่าจะไม่มีคำจำกัดความที่พอจะบ่งบอกลักษณะที่สำคัญของปัญญาประดิษฐ์ที่ควรเสียภาษีได้ โดยทั้งสองประเทศได้ให้คำจำกัดความดังนี้

ตารางที่ 1.1 สหภาพยุโรป กล่าวว่า	
1.1.1	ความสามารถสื่อสารผ่านเซ็นเซอร์และ หรือโดยการ
1.1.2	แลกเปลี่ยนข้อมูลกับสภาพแวดล้อม (การเชื่อมต่อกัน) และการวิเคราะห์ข้อมูลเหล่านั้น
1.1.3	ความสามารถในการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์และปฏิสัมพันธ์มีรูปแบบการสนับสนุนทางกายภาพของ AI
1.1.4	ความสามารถในการปรับตัวพฤติกรรมและการกระทำของตนให้เข้ากับสภาพแวดล้อมและการไม่มีชีวิตในเชิงชีวภาพ (European Parliament,2017,pp.20)

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 9

The 9th STOU National Research Conference

ตารางที่ 1.2 สหรัฐอเมริกา กล่าวว่า
1.2.1 คำว่า “ปัญญาประดิษฐ์” ประกอบด้วย (ก) ระบบปัญญาประดิษฐ์ใดๆ ที่ทำงานภายใต้การเปลี่ยนแปลงที่แตกต่างกันและสถานการณ์ที่คาดเดาไม่ได้ปราศจากการกำกับดูแลของมนุษย์หรือที่สามารถเรียนรู้จากประสบการณ์และปรับปรุงประสิทธิภาพปัญญาประดิษฐ์ระบบดังกล่าวอาจได้รับการพัฒนาในซอฟต์แวร์คอมพิวเตอร์ฮาร์ดแวร์ทางกายภาพหรือบริบทอื่นๆ ที่ยังไม่ได้พิจารณาปัญญาประดิษฐ์อาจทำงานที่รับรู้เหมือนมนุษย์ ความรู้ความเข้าใจ การวางแผน การเรียนรู้ การสื่อสาร หรือการกระทำทางกายภาพ โดยทั่วไปแล้วระบบที่เหมือนมนุษย์มากขึ้นในบริบทของงานสามารถกล่าวได้ว่าใช้ปัญญาประดิษฐ์ (ข) ระบบที่คิดเหมือนมนุษย์ เช่น สถาปัตยกรรมทางปัญญาและโครงข่ายประสาท (ค) ระบบที่ทำหน้าที่เหมือนมนุษย์ เช่น ระบบที่สามารถผ่าน Turing test หรือการทดสอบอื่นๆ ที่เทียบเท่าผ่านการประมวลผลภาษาธรรมชาติการแสดงความรู้การใช้เหตุผลอัตโนมัติและการเรียนรู้ (ง) ชุดของเทคนิครวมถึงการเรียนรู้ของเครื่องซึ่งพยายามที่จะประมาณการะงานทางปัญญาบางอย่าง (จ) ระบบที่ดำเนินการอย่างมีประสิทธิภาพ เช่น ตัวแทนซอฟต์แวร์อัจฉริยะและหุ่นยนต์บรรลุเป้าหมายผ่านการรับรู้การวางแผน การใช้เหตุผล การเรียนรู้ การสื่อสาร การตัดสินใจและการกระทำ
1.2.2 ปัญญาประดิษฐ์ทั่วไป คำว่า “ปัญญาประดิษฐ์ทั่วไป” หมายถึง ระบบปัญญาประดิษฐ์ในอนาคตที่คาดการณ์ซึ่งแสดงพฤติกรรมที่ชาญฉลาดอย่างน้อยที่สุดก็สูงเท่ากับบุคคลในขอบเขตของความรู้ความเข้าใจอารมณ์และพฤติกรรมทางสังคม
1.2.3 ปัญญาประดิษฐ์เชิงแคบ คำว่า “narrow artificial intelligence” หมายถึง ระบบปัญญาประดิษฐ์ที่เน้นพื้นที่แอปพลิเคชันเฉพาะ เช่น การเล่นเกมกลยุทธ์ การแปลภาษา ยานพาหนะที่ขับเคลื่อนด้วยตนเองและการจดจำรูปภาพ (Congress,2017,pp.3-5)

2. สร้างสถานะทางกฎหมายแก่ปัญญาประดิษฐ์

เมื่อทราบคำจำกัดความแล้วรัฐจำเป็นต้องสร้างสถานะทางกฎหมายที่ถูกต้องตามกฎหมายให้กับปัญญาประดิษฐ์ โดยกฎหมายอาจรับรองให้ปัญญาประดิษฐ์มีสภาพเป็น “บุคคลอิเล็กทรอนิกส์” ตามทฤษฎีการรับรองสภาพบุคคลนิติบุคคล เพื่อให้ปัญญาประดิษฐ์เหล่านี้เกิดสิทธิและหน้าที่ตามกฎหมายและอยู่ภายใต้กฎหมายโดยรัฐสามารถจัดเก็บภาษีปัญญาประดิษฐ์ได้เพราะการรับรองสภาพบุคคลอิเล็กทรอนิกส์นั้นเหมือนอย่างสภาพบุคคลธรรมดา สภาพนิติบุคคล เพราะเมื่อกฎหมายรับรองสภาพบุคคลใดๆ ในด้านภาษีสภาพบุคคลนั้นหากสามารถทำงานและสร้างรายได้ย่อมมีหน้าที่เสียภาษีให้แก่รัฐ ดังนั้นการที่ปัญญาประดิษฐ์เข้ามาทำงานแทนมนุษย์และสร้างรายได้ควรมีหน้าที่เสียภาษีตามกฎหมาย มาตรการจัดเก็บภาษีปัญญาประดิษฐ์นี้เพื่อเพิ่มแหล่งรายได้ให้กับรัฐหรือทดแทนการสูญเสียรายได้จากแหล่งภาษีบุคคลธรรมดาและนำไปพัฒนาประเทศต่อไป

เมื่อระยะแรกผ่านพ้นไปหลังจากที่รัฐได้ให้การช่วยเหลือกลุ่มธุรกิจต่างๆ ที่พัฒนาปัญญาประดิษฐ์ รัฐก็จะทราบว่ากลุ่มบริษัทใดใช้ปัญญาประดิษฐ์ในการอุตสาหกรรมโดยไม่จำเป็นต้องเรียกให้ธุรกิจนั้นมาลงทะเบียนปัญญาประดิษฐ์เพื่อจัดเก็บภาษีเพราะมีฐานข้อมูลมาตั้งแต่เริ่มแรกโดยรัฐอาจประกาศการจัดเก็บภาษีปัญญาประดิษฐ์เพื่อให้ประชาชนรับทราบ

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 9

The 9th STOU National Research Conference

ยกตัวอย่างเช่น ภาษีแม่ค้าออนไลน์ที่รัฐได้ให้สิทธิพิเศษโดยชะลอการบังคับใช้กฎหมายออกไป 2 ปี เพื่อให้ระบบการชำระเงินออนไลน์เติบโตเต็มที่ก่อน หลังจากนั้นจึงเริ่มจัดเก็บภาษีอย่างเต็มรูปแบบเมื่อกล่าวถึงการจัดเก็บภาษีปัญญาประดิษฐ์บุคคลแรกที่ต้องคำนึงถึง คือ ผู้มีส่วนได้เสียในการใช้ การนำเข้าและผลิตปัญญาประดิษฐ์นั้น ซึ่งในที่นี้อาจหมายถึง บริษัทอุตสาหกรรม ธุรกิจต่างๆที่มีการนำปัญญาประดิษฐ์มาใช้ในอุตสาหกรรมเพื่อลดต้นทุนค่าใช้จ่ายต้นทุนแรงงาน ตัวอย่างเช่น บริษัทหนึ่งเลิกจ้างพนักงานเพื่อใช้ปัญญาประดิษฐ์ทำงานแทนมนุษย์ซึ่งปัจจุบันจะเห็นได้ชัดแค่การนำเข้าหุ่นยนต์มาใช้ในอุตสาหกรรมการผลิตเพราะทำให้รวดเร็วและมีประสิทธิภาพสูงขึ้นมากกว่าการใช้แรงงานมนุษย์และที่สำคัญไม่ต้องมีวันลาป่วย วันหยุดชดเชยและเงินปันผลแต่กลับเป็นแรงผลักดันสำคัญที่ทำให้ธุรกิจดำเนินต่อไปได้อย่างรวดเร็วและสามารถแข่งขันได้ ดังนั้นการจัดเก็บภาษีในส่วนนี้ จึงพิจารณาว่าบุคคลที่ควรมีหน้าที่เสียภาษีปัญญาประดิษฐ์ให้แก่รัฐควรเป็นเจ้าของผู้ที่ได้รับประโยชน์จากการนำปัญญาประดิษฐ์มาใช้งานและก่อให้เกิดรายได้แก่ผู้นั้นย่อมมีหน้าที่เสียภาษีให้กับรัฐ ก่อนที่ปัญญาประดิษฐ์จะมีความอิสระตามแนวคิดของสหภาพยุโรปที่ได้ให้คำจำกัดความแก่ปัญญาประดิษฐ์

3. ข้อดี ข้อเสีย ของการให้สถานะบุคคลอิเล็กทรอนิกส์ปัญญาประดิษฐ์

ข้อดี	ข้อเสีย
3.1 หากกฎหมายรับรองให้มีสภาพบุคคลเกิดสิทธิและหน้าที่ความรับผิดชอบตามที่กฎหมายกำหนด	3.1 อาจทำให้การเจริญเติบโตของนวัตกรรมใหม่หยุดชะงัก หาก AI มีสภาพเป็นบุคคลอิเล็กทรอนิกส์
3.2 รัฐสามารถจัดเก็บภาษีปัญญาประดิษฐ์ (AI) ได้ตามกฎหมายอย่างสภาพบุคคลอื่น	3.2 หากไม่มีขอบเขตคำจำกัดประเภทปัญญาประดิษฐ์ที่ควรได้รับสภาพบุคคลให้แน่ชัดอาจเกิดปัญหาการตีความ
3.3. แก้ปัญหาการขาดรายได้จากแหล่งภาษี	
3.4 ง่ายต่อการควบคุมกำหนดดูแลเมื่อปัญญาประดิษฐ์อยู่ภายใต้กฎหมายเมื่ออยู่ภายใต้กฎหมายย่อมมีกฎหมายบังคับ ผู้ผลิต ผู้นำเข้า ผู้ใช้ปัญญาประดิษฐ์	

จะเห็นว่าการให้สถานะบุคคลแก่ปัญญาประดิษฐ์มีทั้งข้อดีและข้อเสีย ข้อเสียใน กล่าวคือ หากไม่มีขอบเขตคำจำกัดความประเภทปัญญาประดิษฐ์ที่ควรได้รับสถานะบุคคลให้แน่ชัดอาจเกิดปัญหาการตีความหากพิจารณาในสหภาพยุโรปได้ให้คำจำกัดความปัญญาประดิษฐ์ คือ ปัญญาประดิษฐ์ต้องมีอิสระหากตีความตามที่รัฐสภายุโรปเสนอแนะ อาจทำให้ปัญญาประดิษฐ์บางประเภทไม่เข้าองค์ประกอบ ยกตัวอย่างเช่น หุ่นยนต์ผ่าตัดโดยปกติแล้วหุ่นยนต์ผ่าตัดส่วนใหญ่ทำงานบนพื้นฐานของแบบจำลอง หรือต้นแบบ(มนุษย์) เช่น Da Vinci Robot ใช้ในการผ่าตัดรักษามะเร็งในอวัยวะต่างๆ เช่น มะเร็งในระบบทางเดินปัสสาวะ (Urology) โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การผ่าตัดมะเร็งต่อมลูกหมากที่มีประสิทธิภาพ การผ่าตัดทางนรีเวช ศัลยกรรมระบบช่องท้อง ศัลยกรรมระบบหัวใจ นอกจากนี้นยังสามารถพัฒนาใช้ในการผ่าตัดโรคอื่นๆได้ด้วย อาทิเช่น การตัดต่อเส้นเลือดหัวใจได้อย่างแม่นยำเนื่องจากบุคคล (มนุษย์) ยังคงเป็นส่วนหนึ่งในการตัดสินใจ ปัญญาประดิษฐ์จึงไม่สามารถกล่าวได้ว่า “อิสระ” ตามคำจำกัดความที่ให้ไว้ของรัฐบาลยุโรป ส่วนข้อเสียประการต่อมาคือหากมีการให้สถานะทางกฎหมาย

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 9

The 9th STOU National Research Conference

ปัญญาประดิษฐ์เพื่อให้ปัญญาประดิษฐ์มีสิทธิหน้าที่ความรับผิดชอบอาจส่งผลกระทบต่อความคิดสร้างสรรค์ของผู้ประดิษฐ์ ปัญญาประดิษฐ์จนทำให้การเจริญเติบโตของนวัตกรรมใหม่หยุดชะงักหาก AI มีสภาพเป็นบุคคลอิเล็กทรอนิกส์นี้ได้ เป็นต้น

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยมีประเด็นที่น่าสนใจนำมาอภิปรายผล ดังนี้

มาตรการจัดเก็บภาษีปัญญาประดิษฐ์ (AI) มีแนวคิดและทฤษฎีมาจากปัญญาและผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นเพราะการใช้ AI ธุรกิจแทนแรงงานมนุษย์ดังที่นักธุรกิจหลายท่านได้ให้ข้อสังเกต คือ

“Bill Gate” แห่งไมโครซอฟท์บริษัทไอทีชั้นนำอันดับหนึ่งของโลกแสดงความคิดเห็นว่า “ในอนาคตควรมีการเรียกเก็บภาษีหุ่นยนต์ทุกรูปแบบไม่ว่าจะเป็นการใช้งานภายในบริษัทหรือในครัวเรือนเพราะต้องไม่ลืมว่าหุ่นยนต์สามารถทำงานได้อย่างต่อเนื่องโดยติดต่อกันเป็นเวลานานอนาคตนายจ้างอาจไม่เลือกมนุษย์ในการทำงานเลยก็ได้ การเรียกเก็บภาษีในอัตราสูงจะทำให้นายจ้างลดการใช้หุ่นยนต์และหันมาใช้แรงงานมนุษย์แทนซึ่งจะช่วยลดปัญหาการว่างงานที่จะเกิดขึ้นในอนาคต ทั้งนี้ภาษีที่เก็บได้อาจนำไปช่วยเหลืออาชีพที่ได้รับผลกระทบจากการถูกแทนที่ด้วยหุ่นยนต์” (Larson,2017)

“Elon Musk” (CEO) Tesla, SpaceX และ Neuralink กล่าวในการประชุม World Government Summit ที่เมืองดูไบ ประเทศสหรัฐอาหรับเอมิเรตส์ ว่า “ในอนาคตจะมีงานที่มนุษย์ทำได้ดีกว่าหุ่นยนต์น้อยลงทุกที ผมไม่ได้บอกว่าคุณอยากเห็นสิ่งนี้ แต่นี่คือสิ่งที่เราจะได้เห็น เขาเป็นห่วงว่าในอนาคตอันใกล้ หุ่นยนต์และปัญญาประดิษฐ์จะทำงานแทนมนุษย์จนทำให้เกิดการว่างงานมหาศาล และสังคมมนุษย์คงไม่มีทางเลือกอื่น นอกจากหันไปพึ่งระบบ Universal Basic Income หรือระบบประกันรายได้พื้นฐานให้กับทุกคนในสังคม” (Techmolog,2016)

“ศาสตราจารย์ Stephen Hawking” นักฟิสิกส์ดาราศาสตร์ที่มีชื่อเสียง กล่าวว่า “ในอนาคตหุ่นยนต์ปัญญาประดิษฐ์ หรือ Artificial Intelligence อาจฉลาดกว่ามนุษย์หาก AI มีโปรแกรมที่สามารถพัฒนาตัวเองได้และอาจนำไปสู่สงครามระหว่างมนุษย์กับหุ่นยนต์” (ทรงพล จูฬผล,2557)

ดังนั้นจากแนวคิดและทฤษฎีดังกล่าวการศึกษาค้นคว้าอิสระนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษามาตรการการจัดเก็บภาษีปัญญาประดิษฐ์สำหรับประเทศไทยเกี่ยวกับขอบเขต คำจำกัดความของคำว่าปัญญาประดิษฐ์ (AI) การสร้างสถานะบุคคลทางภาษีใหม่ เพื่อศึกษาหลักเกณฑ์ กฎระเบียบ ข้อบังคับกฎหมายทางภาษีตามประมวลรัษฎากรของประเทศไทย และการมีสถานะเป็นสภาพบุคคลตามกฎหมาย เพื่อศึกษาข้อดีและข้อเสียในการให้สถานะทางกฎหมายแก่ปัญญาประดิษฐ์ เทียบเคียงรายงานผลกระทบและข้อเรียกร้องของรัฐสภายุโรปให้ปัญญาประดิษฐ์มีสถานะบุคคลอิเล็กทรอนิกส์ (European Parliament,2017,pp.18) เพื่อให้เกิดสิทธิและหน้าที่ที่กฎหมายบัญญัติรับรองเช่นเดียวกับบุคคลธรรมดาและนิติบุคคล ตลอดจนศึกษาคำจำกัดความปัญญาประดิษฐ์ของสหรัฐอเมริกา (Congress,2017,pp.3-5)

โดยมีสมมติฐานว่าประเทศไทยยังไม่มีมาตรการจัดเก็บภาษีปัญญาประดิษฐ์ (AI) หาก AI ที่เข้ามาทำงานแทนมนุษย์ย่อมส่งผลกระทบโดยตรงต่อแหล่งเงินได้หลักของรัฐ คือ ภาษีเพราะภาษีบุคคลธรรมดาอาจลดหายไปเพราะการธุรกิจอุตสาหกรรมใช้ AI แทนแรงงานมนุษย์ ดังนั้นประเทศไทยควรมีกฎหมายการจัดเก็บภาษี AI โดยการสร้างขอบเขต คำจำกัดความและสร้างสถานะบุคคลตามกฎหมายของ AI ให้เกิดสิทธิและหน้าที่ ที่กฎหมายบัญญัติรับรองเพื่อจัดเก็บภาษี AI ทดแทนการสูญเสียรายได้จากแหล่งภาษิดังกล่าวและนำไปพัฒนาประเทศต่อไปนั้น

จากการศึกษาพบว่าในประเด็นของคำจำกัดความของปัญญาประดิษฐ์นั้นยากในการที่จะจัดหมวดหมู่ ประเภท

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 9

The 9th STOU National Research Conference

ของปัญญาประดิษฐ์ เพราะหากคำจำกัดความไม่ชัดเจนอาจก่อให้เกิดความเข้าใจผิดและอาจทำให้ปัญญาประดิษฐ์บางตัวที่เข้ามาทำงานแทนมนุษย์ได้แต่ไม่เข้าค่านิยามได้แต่ก็มีใช้ว่าจะไม่มีคำจำกัดความที่พอจะบ่งบอกลักษณะที่สำคัญของปัญญาประดิษฐ์ได้ โดยรัฐจำเป็นต้องสร้างสถานะทางกฎหมายที่ถูกต้องตามกฎหมายให้กับปัญญาประดิษฐ์โดยกฎหมายอาจรับรองให้ปัญญาประดิษฐ์มีสภาพเป็น “บุคคลอิเล็กทรอนิกส์” ตามทฤษฎีการรับรองสภาพบุคคลนิติบุคคลเพื่อให้ปัญญาประดิษฐ์เหล่านี้เกิดสิทธิและหน้าที่ตามกฎหมายและอยู่ภายใต้กฎหมายโดยรัฐสามารถจัดเก็บภาษีปัญญาประดิษฐ์ได้ เพราะการรับรองสภาพบุคคลอิเล็กทรอนิกส์นั้นเสมือนอย่างสภาพบุคคลธรรมดา สภาพนิติบุคคลเพราะเมื่อกฎหมายรับรองสภาพบุคคลใดในด้านภาษีสภาพบุคคลนั้นหากสามารถทำงานและสร้างรายได้ย่อมมีหน้าที่เสียภาษีให้แก่อำนาจรัฐ ดังนั้นการที่ปัญญาประดิษฐ์เข้ามาทำงานแทนมนุษย์และสร้างรายได้ควรมีหน้าที่เสียภาษีตามกฎหมาย มาตราการจัดเก็บภาษีปัญญาประดิษฐ์นี้เพื่อเพิ่มแหล่งรายได้ให้กับรัฐหรือทดแทนการสูญเสียรายได้จากแหล่งภาษีบุคคลธรรมดาและนำไปพัฒนาประเทศทั้งนี้อาจเป็นเพราะการรับรองสถานะบุคคลตามกฎหมายปัจจุบันมีเพียง 2 ประเภทคือ แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับสภาพบุคคลและนิติบุคคล โดยสภาพบุคคลธรรมดานั้นกฎหมายรับรองตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 15 บรรคแรกวางหลักไว้ว่า “สภาพบุคคลย่อมเริ่มเมื่อคลอดแล้วอยู่รอดเป็นทารก” (ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์, 2535) ดังนั้นสภาพบุคคลถือเอาเมื่อทารกคลอดจากครรภ์มารดาและการมีชีวิตส่วนทารกที่อยู่ในครรภ์มารดานั้นยังไม่มีสภาพบุคคลและกฎหมายรับรองสภาพนิติบุคคล กล่าวคือ “นิติบุคคล” หมายถึง บุคคลที่รวมกันทำกิจกรรมอันหนึ่งเป็นวิธีการที่จำเป็นต้องมีความสำเร็จในกิจการที่บุคคลเดียวไม่สามารถทำให้สำเร็จได้ เช่น กิจการที่ต้องรวมทุนกันทำเป็นจำนวนมาก เป็นต้น กฎหมายจึงยอมรับให้ภาวะที่มารวมกันนั้นมีสภาพบุคคลมีสิทธิและหน้าที่แยกออกจากกันจากแต่ละคนที่มารวมกัน นอกจากนี้ก็ยังมีกองทรัพย์สินที่กฎหมายยอมรับให้มีสภาพบุคคลได้ บุคคลที่กฎหมายกำหนดขึ้นนี้ไม่ใช่บุคคลธรรมดาที่มีชีวิตจิตใจ กฎหมายเรียกบุคคลดังกล่าวว่า “นิติบุคคล” ซึ่งจะต้องมีกฎหมายบัญญัติไว้จึงจะมีสภาพนิติบุคคลขึ้นได้แต่ไม่จำเป็นต้องเป็นชนิดที่ระบุไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์อาจก่อตั้งขึ้นเป็นนิติบุคคลโดยกฎหมายอื่นก็ได้ (จิตติ ตึงศภัทย์, 2529, น. 73) ดังนั้นแล้วหากกฎหมายรับรองสถานะบุคคลอิเล็กทรอนิกส์ AI ก็จะทำให้เกิดสิทธิและหน้าที่ที่กฎหมายรับรองและต้องอยู่ภายใต้การควบคุมดูแลของกฎหมายนั่นเอง

อีกทั้งแนวคิดการให้สถานะบุคคลอิเล็กทรอนิกส์ดังกล่าวนี้ยังสอดคล้องกับรายงานผลกระทบยุโรป หรือ European Parliament Committee on Legal Affairs, “DRAFT REPORT with recommendations to the Commission on Civil Law Rules on Robotics(2015/2103(INL))” ที่รัฐสภายุโรปเรียกร้องให้คณะกรรมการการยุโรปให้สถานะบุคคลอิเล็กทรอนิกส์ AI เพื่อให้เกิดสิทธิหน้าที่นั่นเอง (European Parliament, 2017, pp.18) แต่อย่างไรก็ตามจากการสัมภาษณ์ผู้ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญด้านกฎหมายและบุคคลที่เกี่ยวข้องในประเทศไทย เช่น เจ้าหน้าที่กรมสรรพากรนักตรวจสอบบัญชีชำนาญการยังไม่เห็นด้วยกับมาตรการจัดเก็บภาษีปัญญาประดิษฐ์เพราะรัฐต้องการส่งเสริมให้เอกชนและนักลงทุนต่างประเทศมีการเข้ามาลงทุนโดยการพัฒนา AI และการนำ AI มาใช้ในธุรกิจแต่ในอนาคตหากพิจารณาข้อดี ข้อเสีย และการเปลี่ยนแปลงไปของธุรกิจแล้วอาจเป็นไปได้ที่จะมีการแก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวข้องต่อไป

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 9

The 9th STOU National Research Conference

ข้อเสนอแนะ

จากที่กล่าวมานี้ปรากฏแนวคิดในการให้สถานะบุคคลทางกฎหมายปัญญาประดิษฐ์ (AI) ของสหภาพยุโรปและแผนยุทธศาสตร์การวิจัยและพัฒนา AI แห่งชาติของสหรัฐอเมริกา จากการศึกษาทั้งสองประเทศรวมทั้งประเทศไทยเองก็ยังไม่มีความเกี่ยวข้องกับการจัดเก็บภาษีปัญญาประดิษฐ์แต่อย่างใดจึงอาจก่อให้เกิดปัญหาคือ การสูญเสียรายได้จากภาษีของรัฐ ดังนั้นผู้เขียนจึงมีข้อเสนอแนะโดยแบ่งเป็น 2 ช่วง ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในระยะสั้น

1.1 ประเทศไทยจำเป็นต้องมีพระราชบัญญัติปัญญาประดิษฐ์เพื่อกำกับดูแลปัญญาประดิษฐ์ที่มีอยู่ในปัจจุบันและที่จะเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของอุตสาหกรรมในอนาคต

1.2 รัฐอาจจะยังไม่ให้สถานะบุคคลอิเล็กทรอนิกส์แก่ปัญญาประดิษฐ์อย่างนิติบุคคลในระยะแรกนี้เพราะอาจก่อให้เกิดการชะงักของการพัฒนานวัตกรรมใหม่ที่กำลังมีการคิดค้นสร้างสรรค์

1.3 รัฐจำเป็นต้องสร้างคำจำกัดความให้ประเภทของปัญญาประดิษฐ์ที่ควรเสียภาษีที่ชัดเจนและง่ายต่อการตีความโดยต้องตระหนักถึงผลกระทบที่เกิดจากปัญญาประดิษฐ์จากการศึกษาพบว่าคำจำกัดความของปัญญาประดิษฐ์ที่ควรเสียภาษีตามสหภาพยุโรปจะมุ่งเน้นไปที่กระบวนการอิสระปราศจากการควบคุม การเรียนรู้ และกระบวนการตัดสินใจของปัญญาประดิษฐ์นั้นหมายความว่ามิใช่ปัญญาประดิษฐ์ทุกชนิดจะต้องเสียภาษีแต่จะเสียภาษีจากระดับการทำงานของปัญญาประดิษฐ์ซึ่งเป็นตัวบ่งชี้หน้าที่ที่ต้องเสียภาษีปัญญาประดิษฐ์ ส่วนสหรัฐอเมริกาได้แบ่งให้ปัญญาประดิษฐ์มี 2 ประเภทคือ ปัญญาประดิษฐ์ทั่วไปและปัญญาประดิษฐ์เชิงแคบซึ่งมีคำจำกัดความว่า “ระบบปัญญาประดิษฐ์ประดิษฐ์ใดๆ ที่ทำงานภายใต้การเปลี่ยนแปลงที่แตกต่างกันและสถานการณ์ที่คาดเดาไม่ได้ปราศจากการกำกับดูแลของมนุษย์หรือที่สามารถเรียนรู้จากประสบการณ์และปรับปรุงประสิทธิภาพปัญญาประดิษฐ์ระบบดังกล่าวอาจได้รับการพัฒนาในซอฟต์แวร์คอมพิวเตอร์ ฮาร์ดแวร์ทางกายภาพหรือบริบทอื่นๆที่ยังไม่ได้พิจารณาปัญญาประดิษฐ์ อาจรับรู้ แก้ไขงานเหมือนมนุษย์ ความรู้ ความเข้าใจ การวางแผน การเรียนรู้ การสื่อสาร หรือการกระทำทางกายภาพ โดยทั่วไปแล้วระบบที่เหมือนมนุษย์มากขึ้นในบริบทของงานสามารถกล่าวได้ว่าใช้ปัญญาประดิษฐ์ ระบบที่คิดเหมือนมนุษย์ ระบบที่ทำหน้าที่เหมือนมนุษย์ ระบบเทคนิครวมถึงการเรียนรู้ของเครื่องซึ่งพยายามที่จะประมาณภาระงานทางปัญญาบางอย่าง ระบบที่ดำเนินการอย่างมีเหตุผล เช่น บรรลุเป้าหมายผ่านการรับรู้ การวางแผน การใช้เหตุผล การเรียนรู้ การสื่อสาร การตัดสินใจและการกระทำ ดังนั้นจากการศึกษาตามแนวค่านิยมของทั้งสองประเทศแล้วมีข้อเสนอแนะว่าประเทศไทยอาจนำค่านิยมของประเทศสหรัฐมาปรับใช้เพื่อระบุประเภทปัญญาประดิษฐ์ที่ควรเสียภาษีเพราะมิได้เน้นว่าปัญญาประดิษฐ์ต้องมีอิสระอย่างสหภาพยุโรป

1.4 ภาษีที่จะเกิดขึ้นในระยะสั้นคงหลีกเลี่ยงไม่ได้ที่จะต้องจัดเก็บภาษีปัญญาประดิษฐ์จากผู้ประกอบการ (เจ้าของ) เพราะในระยะนี้ปัญญาประดิษฐ์ยังไม่มีสถานะแต่เมื่อไหร่ก็ตามที่ปัญญาประดิษฐ์มีสถานะอย่างคำจำกัดความตามกฎหมายสหภาพยุโรปประกาศออกมาจะเป็นการจัดเก็บภาษีในระยะยาว

1.5 รัฐอาจต้องให้การสนับสนุนหรือให้เงินทุนสำหรับธุรกิจที่ต้องการใช้พัฒนา AI ในระยะหนึ่งเพื่อความสะดวกของการเติบโตของนวัตกรรมใหม่และเป็นการทำให้ธุรกิจที่ใช้ปัญญาประดิษฐ์เข้ามาอยู่ในระบบก่อนเก็บภาษีโดยไม่ต้องอาศัยการแจ้งให้มาลงทะเบียนปัญญาประดิษฐ์อย่างเดียว ดังตัวอย่าง ภาษีแม่ค้าออนไลน์ที่รัฐให้การช่วยเหลือและสิทธิพิเศษก่อนการจัดเก็บภาษีเพื่อต้องการให้แม่ค้าเหล่านั้นเข้ามาอยู่ในระบบ

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 9

The 9th STOU National Research Conference

2. ข้อเสนอแนะในระยะยาว

2.1 เมื่อรัฐทราบฐานข้อมูลทุกธุรกิจที่ใช้ปัญญาประดิษฐ์ รัฐอาจรับรองสถานะบุคคลอิเล็กทรอนิกส์ให้กับปัญญาประดิษฐ์เพื่อให้เกิดสิทธิและหน้าที่ภายใต้การกำกับดูแลของกฎหมายเพราะสถานะทางกฎหมายที่กฎหมายรับรองการมีสภาพบุคคล ณ ปัจจุบันมี 2 ประเภท คือ บุคคลธรรมดา (Natural Person) และนิติบุคคล (Juristic Person) โดยรัฐย่อมมีอำนาจอธิปไตยเหนืออาณาเขตแห่งรัฐของตน กล่าวคือ รัฐต้องมีอิสระที่จะใช้อำนาจอธิปไตยได้อย่างเต็มที่ มีอำนาจที่จะออกกฎหมายใช้บังคับแก่บุคคลที่อยู่ในอาณาเขตแห่งรัฐตนเองได้ ดังนั้นรัฐควรรับรองการมีสภาพบุคคลอิเล็กทรอนิกส์ให้กับปัญญาประดิษฐ์เพื่อให้เกิดสิทธิและหน้าที่ภายใต้วัตถุประสงค์ของกฎหมายและจัดเก็บภาษีต่อไป

2.2 กำหนดระยะเวลาให้ผู้ใช้ ผู้นำเข้า เจ้าของ ผู้ประกอบการ องค์กรที่ใช้ปัญญาประดิษฐ์ทุกชนิดในประเทศไทยต้องนำปัญญาประดิษฐ์มาขึ้นทะเบียนกับสรรพากรเพื่อให้ปัญญาประดิษฐ์ทุกชนิดอยู่ในระบบสรรพากรเช่นเดียวกับบุคคลธรรมดาและนิติบุคคล

2.3 หากปัญญาประดิษฐ์นั้นเข้าองค์ประกอบข้อ 3 ตามกฎเกณฑ์ของคำจำกัดความประเภทและสร้างรายได้ให้กับผู้ใช้ ผู้นำเข้า เจ้าของ ผู้ประกอบการ หรือองค์กรที่ใช้ปัญญาประดิษฐ์ ผู้ใช้ ผู้นำเข้า เจ้าของ ผู้ประกอบการปัญญาประดิษฐ์นั้นต้องเสียภาษีเช่นเดียวกันกับบุคคลธรรมดาและนิติบุคคล

2.4 รัฐต้องคำนึงถึงการกำหนดอัตราภาษีที่เป็นกลางให้ปัญญาประดิษฐ์ โดยในระยะแรกรัฐอาจให้สิทธิประโยชน์ทางภาษี เช่น การยกเว้นการเก็บภาษีเป็นระยะเวลา 1 หรือ 2 ปี แก่บุคคลที่ใช้ ผู้นำเข้า เจ้าของ ผู้ประกอบการ หรือองค์กรที่ใช้ปัญญาประดิษฐ์ในการประกอบธุรกิจเพื่อให้บุคคลเหล่านั้นมีระยะเวลาในการเตรียมความพร้อมเพื่อเสียภาษีและเก็บภาษีในอัตราที่คำนวณแล้วทางเศรษฐศาสตร์อย่างเต็มรูปแบบเมื่อพ้นระยะที่ให้สิทธิประโยชน์ทางภาษี

2.5 กำหนดบทลงโทษและโทษปรับหากไม่ลงทะเบียนปัญญาประดิษฐ์หรือไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย

2.6 เมื่อรัฐจัดเก็บภาษีปัญญาประดิษฐ์รัฐอาจนำรายได้นั้นมาสร้างระบบประกันรายได้พื้นฐาน (Universal Basic Incomes) ให้กับประชาชนในประเทศ คือ ทำให้ทุกคนในประเทศมีหลักประกันว่าจะมีรายได้เพียงพอตามมาตรฐานการดำรงชีพขั้นต่ำและการดำเนินโครงการมีต้นทุนในการบริหารจัดการต่ำโดยในช่วงแรกอาจกำหนดบุคคลที่จะได้รับระบบประกันรายได้ขั้นพื้นฐานนี้ เช่น คนว่างงาน

2.7 จากการศึกษาพบว่าหากรัฐจัดเก็บภาษีปัญญาประดิษฐ์ทุกชนิดโดยเฉพาะอย่างยิ่งประเภทที่เป็นประโยชน์ต่อมนุษย์ในการยกระดับคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น เช่น ปัญญาประดิษฐ์ที่ใช้ทางการแพทย์ การศึกษา การรบ การทหาร ฯลฯ หรือที่สำคัญต่อการพัฒนาประเทศชาติเป็นหลักอาจทำให้ผู้พัฒนาลดแรงจูงใจที่จะคิดค้นสิ่งประดิษฐ์ใหม่หากต้องเสียภาษี ดังนั้นรัฐจึงจำเป็นต้องมีข้อยกเว้นให้ประเภทปัญญาประดิษฐ์ที่ควรได้รับการยกเว้นภาษี

เอกสารอ้างอิง

กัลยา เกียรติถาวรชัย. (2561). การพัฒนากฎหมายให้ทันต่อการทางเทคโนโลยี.สืบค้นเมื่อ 16 มิถุนายน 2562,จาก

http://lawdrafter.blogspot.com//03/2018blog-post_.18html

เกริกเกียรติ พิพัฒน์เสรีธรรม. (2546). การคลังว่าด้วยการจัดสรรและการกระจาย.กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

จิรศักดิ์ รอดจันทร์. (2555). ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาหลักการและบทวิเคราะห์.กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 9

The 9th STOU National Research Conference

จิตติ ดิงศักดิ์.(2529).คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยบุคคล แก้ไขเพิ่มเติม พิมพ์ครั้งที่ 6 กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

นิตยสารดิจิทัล เจ.ทนายคนต่อไปของคุณอาจเป็นเพียง AI บนโลกออนไลน์.(2560).สืบค้นเมื่อวันที่ 16 มิถุนายน 2562,จาก <https://www.digitalagemag.com/ทนายคนต่อไปของคุณอาจเป็นเพียง-ai-บนโลกออนไลน์/>

ทรงพจน์ สุภาผล.(2557). Stephen Hawking เตือนในอนาคตหุ่นยนต์อาจฉลาดเหนือมนุษย์ และอาจเกิดสงครามล้างเผ่าพันธุ์ระหว่างคนกับหุ่นยนต์.สืบค้นเมื่อ 20 มิถุนายน 2562,จาก <https://www.voathai.com/a/rise-of-ss/2545290.html>

ศูนย์วิจัยกสิกรไทย.(2560).โดรนเพื่อการเกษตร...กำลังมาแรงเพื่อสร้างทางเลือกใหม่ในยุคเกษตร4.0.สืบค้นเมื่อ 16 ธันวาคม 2561จาก, <http://www.newsdatatoday.com/images/News/OO.8699/18-5-1pdf>

อนุมัติ ใจสมุทร.คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์บรรพ 1 ว่าด้วยบุคคล.กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

Bangkok Post.(2561).เปิดสาระสำคัญ “ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี” สู่ความ มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน”.สืบค้นเมื่อ 16 ธันวาคม ,2561 จาก <https://www.posttoday.com/politic/news/567546>

Bumrungrad International Hospital.(2560).หุ่นยนต์ช่วยผ่าตัดมะเร็งต่อมลูกหมาก (de venci robot).สืบค้นเมื่อ 18 มิถุนายน 2562,จาก <https://www.bumrungrad.com/th/health-blog/April-/2017da-vinci-robot-surgery-prostate-cancer>

TECHMOBLOG.(2016). Elon Musk เชื่ออนาคต AI จะทำงานแทนมนุษย์และมนุษย์อาจจะลงเอยด้วยการรับเงินเดือนฟรีทุกเดือน.สืบค้นเมื่อ 30 มิถุนายน 2562,จาก <https://www.techmoblog.com/future-ai-universal-basic-income/>

Congress.(2017).115TH CONGRESS 1ST SESSION. Retrieved February 7,2019,from <https://www.cantwell.senate.gov/imo/media/doc/The%20FUTURE%20of%20AI%20Act%20Introduction%20Text.pdf>.

Larson Quincy.(2017). Awarining from Bill Gate,Elon Musk,and Stephen Hawking. Retrieved July 16,2019,from <https://www.freecodecamp.org/news/bill-gates-and-elon-musk-just-warned-us-about-the-one-thing-politicians-are-too-scared-to-talk-8db9815fd398/>

European Parliament Committee on Legal Affairs.(2016).DRAFT REPORT with recommendations to the Commission on Civil Law Rules on Robotics(2015/2103(INL)).Retrieved July 16,2019,from http://www.europarl.europa.eu/doceo/document/JURI-PR-582443_EN.pdf?redirect

European Parliament.(2560).report with recommendations to the Commission on Civil Law Rules on Robotics(A8-0005/2017),Eu final report.).Retrieved July 16,2019,from http://www.europarl.europa.eu/doceo/document/A-0005-2017-8_EN.html